

Den åbne skole – kortlagt på landsplan

Nationalt netværk af skole-tjenester har indtil videre udgivet 5 kortlægnings-rapporter, der med hvert sit fokus har til formål at afdække og formidle praksiseksempler og nationale erfaringer med relevans for samarbejdet mellem skoleverdenen og eksterne læringsmiljøer. Rapporterne er tænkt som en hjælp til indsigt, samt et værktøj til alle parter ift. at opnå den bedst mulige implementering af den åbne skole.

I artiklen her vil jeg introducere de 2 se-neste rapporter, som netop er udkom-met, samt fremlægge og relatere et par af rapporternes pointer, til naturvejlede-rens rolle ind i den åbne skole.

Kortlægningsrapporten ”Mål for ele-vers læring” samler erfaringer fra både skoleverdenens, kommuners og ekster-ne læringsmiljøers arbejde med mål for eleverns læring i den åbne skole. I kort-lægningen kan du få et overblik over, både hvordan kulturinstitutioner og an-dre eksterne læringsmiljøer arbejder med mål for eleverns læring i deres for-beredelse af besøg af skoleelever, og hvordan skolerne tilsvarende forbereder sig og følger op. Kortlægningen har til formål at gøre det lettere for alle parter at udmønte den åbne skole, for herigen-nem at understøtte at eleverne får det højest mulige læringsudbytte, når de be-nytter undervisningstilbud på kulturin-stitutioner/eksterne læringsmiljøer.

Fleksibilitet

Undersøgelsen viser at de eksterne læ-ringsmiljøer generelt er fleksible i for-hold til lærernes ønsker til undervis-ningstilbud. Der er særligt fleksibilitet ift. det faglige indhold af undervisnings-tilbuddet, mens fleksibiliteten ift. ar-

Af Mia Lindegaard Pedersen,
 naturvejleder & underviser ved
 Statens Naturhistoriske Museum

- **Mål for elevers læring ved skolers brug af undervisningstilbud på kulturinstitutioner og eksterne læringsmiljøer (sep. 2016)**
- **Samarbejder og partnerskaber mellem skoler, kommuner, kulturinstitutioner og eksterne læringsmiljøer (sep. 2016)**
- Skolers brug af undervisningstilbud på kulturinstitutioner og eksterne læringsmiljøer (2016)
- Skolers transport af elever til kulturinstitutioner og eksterne læringsmiljøer (2016)
- Kommunernes understøttelse af kulturinstitutionernes undervisning (2014)

bejdsmetoder og aktiviteter er mindre. Det at arbejdsmetoderne er mindre fleksible spiller fint sammen med at 71 % af skolelederne vurderer, at det i høj grad/i nogen grad er vigtigt, at undervisningsformen er anderledes på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer end hjemme på skolen.

I naturvejledernes praksis er der stor forskel på fleksibiliteten både ift. det faglige indhold, undervisningsformen og arbejdsmetoderne. Ifølge undersøgelsen her, vil naturvejlederne stå sig godt ved at holde fast i den anderledes undervisningsform og arbejdsmetoder. Vi kan, med fordel se kritisk på vores tilbud ift. hvor vi tilbyder noget som lærerne ikke selv kan lave med eleverne hjemme på skolen. - Hvor i vores tilbud møder de særligt de autentiske arbejdsmetoder og en undervisningsform som ikke kan kopieres hjemme på skolen med det samme udbytte?

I forhold til fleksibiliteten i det faglige indhold, findes der i naturvejlederverdenen alt fra 'pizzakataloget' med et overvældende udbud af fagligt fastlagte aktiviteter, til den individuelt skræddersyede aktivitet. Flexibilitet ift. det faglige indhold er uden tvivl en god, og ønsket, service til lærerne, for at kunne passe forløbet bedst muligt ind i lærerplanerne for den enkelte klasse. Dog må fleksibiliteten ikke ende med at gå ud over kvaliteten. Hvor går grænserne for fleksibiliteten i de enkelte forløb og aktiviteter, hvis vi stadig skal kunne sikre eleverne et højt fagligt udbytte på et kendt grundlag?

Kvalitet

Kortlægningen peger på, at mange af de eksterne læringsmiljøer opstiller mål for elevernes læring, særligt ift. at øge undervisningstilbuddenes kvalitet. Det

handler både om at øge kvaliteten af undervisningstilbuddene, om at sikre, at lærerne får det udbytte af undervisningen, de forventer, samt om at øge elevernes læring. Endvidere er læringsmålene med til at sikre ensartethed samt relevans i undervisningen.

De eksterne læringsmiljøer har et andet udgangspunkt for at kunne opstille og arbejde med mål for elevernes læring, end lærerne hjemme på skolerne har.

”Vi kender ikke eleverne og må derfor tage didaktisk udgangspunkt i indholdet. En omhyggelig målfastlæggelse i indholdet muliggør en differentiering på stedet til den enkelte klasse/underviser”

(Statsanerkendt/statsligt museum, Region Hovedstaden)

”Det at arbejde med målstyret undervisning har løftet vores undervisningstilbud meget. Det har blandt andet betydet, at vi har gentænkt tilbud, der ikke fungerede, med stor succes”

(Eksternt læringsmiljø, Region Hovedstaden)

Vi har som naturvejledere en mulighed for at bruge læringsmålene konstruktivt i vores arbejde. Gennem opstilling af læringsmål for vores undervisningstilbud kan vi styre efter, at fremme den ensartethed, relevans og kvalitet der dels kan højne elevernes faglige udbytte, dels sikre at lærernes forventninger til udbyttet af undervisningen imødekommes, - og dermed måske også sikre at de vender tilbage med flere klasser. Kortlægningen peger på, at kun ca. halvdelen af de eksterne læringsmiljøer arbejder med mål for elevernes læring i alle deres undervisningstilbud. Såfremt vi som naturvejledere har udbudte undervisningsforløb uden målstyring, kan de

måske med fordel gentænkes ind i en ramme, der taler ind i Fælles Mål. Så de giver lærerne en sikkerhed for ensartethed i produkterne fra gang til gang, gør det nemmere at overskue udbuddet samt inspirerer lærerne til at prøve nyt. Fleksibiliteten ift. det faglige indhold, vil stadig kunne opretholdes igennem differentiering inden for rammen.

Det er dog yderst relevant at vi reflekterer over *hvorfor* vi opstiller læringsmålene, samt at overveje *hvordan* de opstilles. Sætter vi læringsmål for kvalitets og faglighedens skyld? For lærernes, elevernes eller vores egen skyld? Er opstillingen af målene målrettet mod lærerne og taler vi ind i deres behov? – Har vi evt. brug for hjælp fra lærerne eller evt. et kursus for at kunne løfte opgaven med opstilling af læringsmål kompetent?

Evaluerings

Ifølge kortlægningen er dét at kunne kvalificere eksisterende undervisning grunden til, at mange eksterne læringsmiljøer opstiller mål for elevernes læring. Den samme grund fremhæves ift. hvorfor der evalueres. Når der i kortlægningen ses på, hvordan de eksterne læringsmiljøer reelt gennemfører evalueringer af undervisningen, kan der dog stilles spørgsmålstegn ved, om det rent faktisk giver de nødvendige redskaber til at kvalificere undervisningen. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 94 pct. af de eksterne læringsmiljøer evaluerer deres undervisningstilbud til grundskoler. 73 pct. af de eksterne læringsmiljøer gennemfører dog deres evalueringer tilfældigt, fx hvis der er tid til overs efter endt undervisning, og ofte har disse evalueringer desuden en ustruktureret mundtlig form, hvor der er fokus på elevernes oplevelse af besøget, fremfor deres faglige udbytte.

Når vi som naturvejledere udarbejder og opdaterer vores tilbud til folkeskolerne, kan vi med fordel holde os for øje at kvalificere undervisningsforløbene gennem en mere struktureret brug af evaluering, samt gennem et større fokus på elevernes læringsudbytte og indholdet frem for på oplevelsen. Dermed ikke sagt at oplevelsen ikke kan være en del af målet med naturvejledningens undervisningsforløb.

Rapporten sætter endvidere fokus på lærernes faglige forberedelse af eleverne inden deres deltagelse i undervisningstilbud i de eksterne læringsmiljøer, og konkluderer at lærerne har forskellige vilkår for og holdninger til, at forberede brugen af undervisningstilbuddene. Ligesom lærernes forskellige formål med at forberede eleverne behandles.

Kortlægningsrapporten ”Samarbejder og partnerskaber” giver en status på og et overblik over, måder at arbejde med samarbejder og partnerskaber i den åbne skole. Her sættes der fokus på erfaringer med samarbejderne mht. hvem der er involveret, hvad der samarbejdes om, roller samt aftaler. Endvidere sættes der fokus på både de udfordringer skolerne og kulturinstitutionerne/de eksterne læringsmiljøer oplever, når de indgår samarbejder, og hvilke udbytter, de får af dem.

Samarbejdets ophæng

89 pct. af de eksterne læringsmiljøer angiver, at en enkelt lærer altid eller ofte er involveret, når de indgår samarbejder med skoler.

Et godt samarbejde kræver en balance mellem engagement og formalisering. Det er fint at samarbejdet er personbåret, så længe det ikke bliver personafhængigt. Udfordringerne ved, at et samarbejde er koblet op på en enkelt lærer er, at samarbejdet bliver meget sårbart over for ændringer, hvis denne lærer fx vælger at skifte job eller bliver sygemeldt.

En af anbefalingerne fra undersøgelsen går på, at sørge for at inddrage skolerens ledelsesniveau i indgåelsen af aftaler, således at de sikres mod at stå og falde med en bestemt persons deltagelse. Ledelsen kan sikre forankringen, understøtte videndeling og sikre at der gives tid til samarbejdet, mens læreren kan sikre handling i praksis og ny læring. Det kan således være relevant for os som naturvejledere at overveje ophæng for de samarbejder vi indgår i. Er der muligheder for at inddrage ledelsen, flere andre lærere eller andre samarbejdspartnere for at sikre ophæng yderligere?

ALLE FRA SEKRETARIATET

SkoletjenesteNetværk lancerer 2 nye nationale kortlægninger 12. september 2016
SkoletjenesteNetværk lancerer to nationale kortlægninger: "Mål for eleverns læring ved skolers brug af undervisningstilbud på..."

Læs mere

AKTIVITETER I GRUNDSKOLEN

Se årshjulet: Hvad optager skolerne i løbet af et skoleår? 1. september 2016

SEPTEMBER

19 SEP STUDIEGRUPPE- ER DU KOMMET I FÆLLES MÅL? (Heldags: Mandag)

OKTOBER

3 OKT STUDIEGRUPPE- ER DU KOMMET I FÆLLES MÅL? (Heldags: Mandag)

6 OKT STUDIEGRUPPE- FOR, UNDER, EFTER (Heldags: Tirsdag)

26 OKT HISTORIELÆRERNES DAG 2016 (Heldags: Onsdag)

26 OKT MØDE I FORENINGEN UDESKOLE-NET (Heldags: Onsdag)

31 OKT TEMADAGE FOR ARKIVERNE (Heldags: Mandag)

NOVEMBER

1 NOV TEMADAG OM BØRN MED SÆRLIGE BEHOV (Heldags: Tirsdag)

2 NOV TEMADAGE FOR ARKIVERNE (Heldags: Onsdag)

4 NOV TEMADAGE FOR ARKIVERNE (Heldags: Fredag)

Udbytte og udfordringer

Både lærere og kulturinstitutioner/eks-terne læringsmiljøer oplever, at samarbejder kan give et udbytte. Både for dem selv, men i høj grad også for eleverne. Kulturinstitutionerne/de eksterne læringsmiljøer oplever at samarbejder øger kvaliteten af deres undervisnings-tilbud, og skaber medejerskab og am-bassadører for deres institution, mens lærere oplever at deltagelse i samarbejde giver arbejdsglæde og nye faglige input. Hvad angår eleverne, oplever både de eksterne læringsmiljøer og lærere, at samarbejderne giver dem et større læ-ringsudbytte, fordi gentagelse og tryk-ghed giver dem mulighed for at fordybe sig i arbejdet.

Der er dog også udfordringer forbun-det med at indgå i samarbejde, hvor særligt mangel på tid bliver fremhævet som en stor udfordring af både de eks-terne læringsmiljøer og lærere, mens fx også rollefordeling, kommunikationen mellem parterne og logistik særligt fremhæves af kulturinstitutionerne.

Anbefalingerne fra undersøgelsen er, at alle parter i samarbejderne nøje over-vejer hvilket udbytte der ønskes af sam-arbejdet inden det påbegyndes, samt at det hele tiden sikres at samarbejdet be-væger sig frem imod dette mål. Endvi-dere at der forventningsafstemmes ift. hvor meget tid og hvor mange ressour-

cer de forskellige parter kan lægge i samarbejdet, så der sikres realistiske forventninger, og så det sikres at de planlagte arbejdsopgaver kan løses in-den for de givne rammer.

Rapporten sætter endvidere fokus på definitionen af partnerskaber og samar-bejder da begreberne anvendes på for-skellig vis, den dykker ned i initiativet til samarbejdet, udformningen af sam-arbejdet og aktørernes erfaringer med samarbejdet.

Begge kortlægninger giver et indblik i hvordan virkeligheden ser ud i spæn-dingsfeltet mellem skolerne, kommu-nerne og de eksterne læringsmiljøer ift. den åbne skole. I kortlægningerne kan vi som naturvejledere få et kig ind i sko-lernes hverdag og ikke mindst i deres ønsker til vores servicering af dem. Der findes i kortlægningerne mange gode anbefalinger, som vi med rette kan over-veje ift. til vores praksis og vores samar-bejder. Med rapporterne under armen har vi som naturvejledere også noget skriftligt og håndgribeligt omkring vo-res praksis og vores berettigelse, som vi kan tage med til mødet i forvaltningen, med skolelederen etc.

Rapporterne er udarbejdet som et værktøj, - brug dem og træk det bedste med ind i naturvejlederverdenen.

Rapporterne findes i både fuld længde samt i PIXI-ud-gaver med rapporternes kon-klusioner og anbefalinger. Find dem her: www.skoletjenestenetvaerk.dk

Her finder du også kontaktoplysninger til SkoletjenesteNetværk for yderligere sparring ift. kortlægningerne.